

Resource

JULI 2021 JAARGANG 15

Globusfestival
gaat door!

Kleine boeren
kunnen meer
palmolie oogsten

Dialogue
Centre nog
even zonder naam

10.000
fietskilometers
plastic opruimen

Melkvet - alternatief
wint Protein
Challenge

Terug op Terschelling
Eindelijk weer veldwerk
voor studenten | p24

PLUS:
Exclusief
gesprek met
Louise O.
Fresco | p12

NL

Inhoud

NR 20 JAARGANG 15

08

Weer Wat Wijzer
Hoe werkt
zonnebrandcrème?

18

Geen crop tops
in de
fitnessruimte?

24

Typical Henk
Zijn laatste streken

7 DNA ui ontrafeld

27 Student schrijft Dino-boek

11 Columnist Vincent
Hoe goed kent hij
Nederland?

28 Sleutelfiguur
Joost Rijk en de Boerderij
van de Toekomst

16 Pedellen zorgen
toch nog voor
franje

Kijk voor meer verhalen
en nieuws op onze website
via deze QR-code:

VOORWOORD

HEEN EN WEER

Alles begint met het stellen van een vraag en dat doen we graag bij *Resource*. In deze laatste editie van dit academisch jaar organiseren we een (digitaal) rondetafelgesprek met WUR-bestuursvoorzitter Louise O. Fresco. De deelnemers - een grofmazige vertegenwoordiging van de WUR-gemeenschap - konden alles vragen. Over onder meer *blended working*, onderwijs en WUR en het bedrijfsleven. Het werd een open, eerlijk en kritisch gesprek (p. 12).

Nog een gesprek in deze *Resource* over een onderwerp dat de gemoederen bezighoudt. Een bordje met 'no crop tops' bij de ingang van de fitnesszaal van de Bongerd wakkerde een felle discussie aan op social media onder Wageningse studenten. Het sportcentrum nodigde studenten uit om erover te praten en *Resource* was erbij (p.18).

Ook een afscheid in dit nummer. Bijna veertig jaar tekende Henk van Ruitenbeek voor het Wageningse universiteitsblad, de laatste jaren vooral voor de rubriek *Typical Dutch*, waarin internationale studenten en medewerkers schreven over wat hen opviel aan Nederland. Helaas waren er geen inzendingen meer. Op pagina 24 een interview met Henk. Redacteur Albert Sikkema: 'Henk heeft iconische tekeningen gemaakt, hij doet voor mij niet onder voor bekende tekenaars als Jos Collignon.'

Tot slot, voor wie alvast in de vakantiestemming wil komen, neem op pagina 20 de veerpont naar Terschelling en beleef het langverwachte veldwerk van studenten. En rust daarna lekker uit: hopelijk zien we elkaar weer - *blended* - op de campus in september.

Willem André
Hoofdredacteur

LEVENDE KLOK

Een enorme klok, afgelopen vrijdag gevormd door zo'n 75 WUR-medewerkers en hoogleraren in toga, laat zien dat het vijf voor twaalf is. De boodschap dat het de hoogste tijd is, is voor pensioenfondsen ABP. Dat investeert in Braziliaanse vleesbedrijven die zijn veroordeeld voor het bijdragen aan illegale ontbossing. Onacceptabel, vinden deze medewerkers. Hoogleraar Tropische Bos ecologie Frans Bongers: 'Ik zet me nu al veertig jaar in voor bescherming en herstel van tropisch bos. Dat mijn pensioengeld deels komt uit illegale kap en ontbossing in de Amazone voor vleeskoeien vind ik moeilijk te verteren'. ^{CJ}

Foto John Akerman Özgüç

Vegan melkvet-alternatief wint Protein Challenge

De tweede editie van WUR's ReThink Protein Challenge is gewonnen door team Cultivated (beste prototype) en team AlgO (beste businessplan).

Cultivated gebruikt precieze gist-fermentatie om plantaardige vetten te produceren die identiek zijn aan melkvet, waardoor plantaardige eiwitproducten veel meer op echte zuivelproducten kunnen lijken. Hoewel die vetten niet direct eiwitbronnen zijn, was de jury ervan overtuigd dat dit een *game changer* zou kunnen zijn voor de eiwittransitie.

AlgO wil de miljarden liters afvalwater van de voeding- en drankindustrie gebruiken om microalgen op te kweken. Die microalgen redden de voedingsstoffen uit het afvalwater en kunnen vervolgens gebruikt worden om nieuwe voedingsproducten van

te maken.

Naast geldprijzen krijgen de winnaars ook steun om hun projecten verder uit te werken

Door te kiezen voor een verplaatsbare faciliteit in een container, kan AlgO's concept gemak-

kelijk naar elke afvalstroom toe worden gebracht, aldus de jury.

Steun

In totaal deden 49 teams met studenten van 41 universiteiten uit 18 landen mee aan de challenge. Twaalf teams mochten uiteindelijk strijden om de winst in de finale: zes in de categorie *prototyping* (prijzengeld voor de winnaar: 6.000 euro) en zes in de categorie *ideation* (prijzengeld voor de winnaar: 3.000 euro). Naast de geldprijzen krijgen de winnaars ook steun om hun projecten verder uit te werken. Ook de nummers twee en drie in beide categorieën krijgen prijzengeld en ondersteuning. LZ

Ga voor meer informatie over de projecten naar rethinkprotein.nl

Foto Shutterstock

Enquête seksueel en gender-based geweld

Hoeveel seksueel en gender-based geweld (SGBV) is er in Wageningen? Een studenteninitiatief genaamd Nouvelle WAG wil dat via een enquête in kaart brengen.

‘We hebben meerdere verhalen gehoord over seksueel geweld en intimidatie bij WUR’, zegt Dawn Cheong, promovendus Rurale Sociologie uit Zuid-Korea. ‘Het gaat van sissen en opmerkingen over iemands lichaam tot seksueel getinte vragen, ongewenste sexting en stalking tot

handeld.’ Er is op dit moment geen WUR-breed onderzoek naar SGBV waarin zowel studenten als medewerkers worden meegenomen. ‘Dat maakt het moeilijk om de volledige omvang in beeld te krijgen.’ De initiatiefnemers hebben alvast een driedelig stappenplan ontwikkeld om de situatie te verbeteren: identificatie (middels de enquête); preventie (door middel van voorlichting en trainingen voor studenten, medewerkers en promovendi) en reactie (goede responsmaatregelen, onder meer door het openen van een hotline voor meldingen).

In een reactie laat de universiteitswoordvoerder weten dat WUR al enkele jaren inzet op inclusiviteit en een veilige universiteit waar iedereen zichzelf mag en kan zijn. ‘Inzicht krijgen in SGBV is een onderdeel van een inclusieve werk- en studieomgeving. Binnen WUR werken diverse werkgroepen, samen met partijen zoals Nouvelle WAG, aan inclusiviteit. We nodigen Nouvelle WAG van harte uit om ook met ons in contact te treden.’ LZ

‘Het gaat van sissen en seksueel getinte vragen en opmerkingen tot ongewenste sexting, stalking en lichamelijk geweld’

lichamelijk geweld. Met onze enquête hopen we een beeld te krijgen van de SGBV-situatie in Wageningen.’ Ieder jaar is er een arbeidsomstandighedenenquête bij de Social Sciences Group, vertelt Cheong. ‘Uit het verslag van 2020 bleek dat 19 procent van de medewerkers te maken had gehad met ongewenst gedrag. Een jaar eerder was dat nog 13,7 procent. Slechts enkele gevallen werden naar tevredenheid afge-

1,3

Zoveel miljoen kuub aardgas bespaart WUR op termijn jaarlijks door het warmte- en koudeopslagsysteem (WKO) dat is aangelegd op de campus. Heijmans rondde de klus onlangs af en trakteert daarom de hele week op gratis waterijs, af te halen in Orion en Forum. Met het WKO-systeem bespaart WUR dus jaarlijks het gemiddelde aardgasverbruik van ruim 1000 huishoudens in Nederland en 2.400 ton CO₂-uitstoot.

It giet oan

Groen licht voor Globus: op zaterdag 3 en zondag 4 juli is de eerste editie van het festival op de campus. Vanwege corona wordt het een groot terras met muziek, hapjes en drankjes in plaats van een 'gewoon' festival. Op beide dagen zijn er drie tijdsloten voor een festivalbezoek. Het festival wordt georganiseerd door studenten en alle winst gaat naar het opkopen van tropisch regenwoud.

Voor kaarten en meer informatie, zie QR-code

Streep door naamvoordracht jury

De jury van de namenwedstrijd voor Dialogue Centre gaat opnieuw aan de slag. De raad van bestuur vindt dat de namen niet goed genoeg.

De jury, onder leiding van communicatiedirecteur Inge Wallage, legde volgens protocol twee namen voor aan de raad van bestuur (RvB). Beide namen benadrukken volgens de bestuurders onvoldoende de functies die in het gebouw zal herbergen, licht jury-woordvoerder Eddy Teenstra desgevraagd toe. Welke namen dat zijn, wil hij niet zeggen. Dialogue Centre-in-aanbouw is de vervanger van de Aula in de stad. In het gebouw vinden naast promoties en inauguraties ook ontvangsten en bijeenkomsten plaats. Het gebouw moet het trefpunt worden van WUR met de samenleving. Bestuursvoorzitter Louise Fresco wist in 2017 voor de bouw twee miljoen euro los te weken bij het Rijk. In navolging van onderwijsgebouw Aurora mogen medewerkers en stu-

Dialogue Centre in aanbouw. Foto Roelof Kleis

De jury gaat opnieuw aan de slag, maar dat wordt na de zomervakantie

unieke namen op van 233 inzenders. Nu de rvb twijfelt aan de voorgestelde namen, gaat de jury opnieuw aan de slag. Maar dat gaat, onder meer door vakanties, voor de zomer niet meer

denten een naam bedenken voor het gebouw. De prijsvraag leverde in maart 218

gebeuren, laat Teenstra weten.

De deelnemers aan de competitie zijn afgelopen week per mail op de hoogte gebracht van de vertraging. In de mail wordt gesteld dat de jury meer tijd nodig heeft om het proces zorgvuldig te doorlopen. Volgens Teenstra wordt de prijsvraag niet op nieuw uitgezet. Volgens hem bieden de inzendingen voldoende keuze voor een passende naam. RK

CAO: vaste banen, meer loon

Vakbonden en universiteiten hebben een akkoord bereikt over een nieuwe cao. Universitair docenten, hoofddocenten, hoogleraren en ondersteunende medewerkers die al een tijdelijk contract hebben, komen in principe na één jaar in vaste dienst.

Voor nieuwkomers geldt dit na anderhalf jaar. Overig onderwijzend personeel valt niet onder de afspraak. Naast meer baanzekerheid stijgen ook de salarissen. De lonen gaan in twee stappen omhoog: op 1 juli structureel met 1,64 procent en op 1 januari 2022 nog eens met 0,36 procent. Wie op 1 juli 2021 in dienst was bij een

Wetenschappers krijgen een 'reële taakopdracht'

Nederlandse universiteit krijgt uiterlijk in september 2021 een eenmalige uitke-

ring van bruto 650 euro op basis van een voltijds dienstverband.

Om de hoge werkdruk terug te brengen, is het streven dat wetenschappers een 'reële taakopdracht' krijgen, met heldere afspraken over de verhouding tussen onderwijs, onderzoek, valorisatie en overige taken.

De cao-partijen verwachten dat er ook na de versoepelingen van de coronamaatregelen meer thuis zal worden gewerkt. Dit blijft mogelijk als de functie het toelaat. Medewerkers krijgen een internetvergoeding van 25 euro per maand en een thuiswerkvergoeding van 2 euro per dag.

De nieuwe cao, die loopt van 1-1-2021 tot 31-3-2022, moet nog worden voorgelegd aan de achterbannen van vakbonden en universiteiten. RK

10.000 kilometer plastic recyclen

Om te laten zien dat er op het gebied van plasticrecycling veel goeds gebeurt, fietst student Robin Aanstoot het komende half jaar de hele West-Europese kustlijn af.

Eigenlijk is Aanstoot net geen student meer, hij rondde in juni zijn master Forest and Nature Conservation af. Tijd om er tussenuit te gaan. De reis start in Noorwegen en eindigt in Portugal, ergens begin volgend jaar. Onderweg is Aanstoot van plan elke dag een zak plastic afval te verzamelen. Bovendien

wil hij in elk land een bedrijf in de spotlight zetten dat zich bezighoudt met plastic hergebruiken. 'Er is veel aandacht voor het plasticprobleem

'Ik heb altijd veel gesurft, dan ben je automatisch betrokken bij de zee'

en dat is terecht, maar ik wil laten zien dat er ook veel goeds gebeurt op het gebied van recycling.'

De voorbereiding voor deze fietstocht van zo'n 10.000 kilometer is bijna klaar. Naast de route uitstippelen en de fiets optimaliseren, bestond die ook uit een speciale fietskar maken voor een surfplank. Want voor een surf liefhebber is

het niet te doen om al die kilometers langs zee te fietsen zonder af en toe wat golven te pakken.

Surfen

Hoe kwam Aanstoot op het idee voor zijn fietstocht? 'Ik heb altijd veel gesurft, dan ben je automatisch betrokken bij alles wat met de zee gebeurt. Bovendien ben ik tijdens mijn studie bezig geweest met duurzaamheid, eerder deed ik een master Sustainable Business and Innovation in Utrecht en mijn thesis ging over duurzame houtproductie. Alles kwam eigenlijk samen in dit idee.' Half juli staat het vertrek gepland naar Noorwegen. Met een beetje mazzel is Aanstoot dan in oktober weer terug naar Nederland gefietst. 'Ik kom sowieso nog langs Wageningen gefietst als ik weer in Nederland ben, want één van mijn interviews over plastic is op de campus.' CJ

Volg Aanstoot op Instagram via [re.cycle.surf](https://www.instagram.com/re.cycle.surf)

Een testrit in de omgeving. Eigen foto

DNA van ui eindelijk afgepeld

WUR-onderzoekers hebben de DNA-volgorde van het uien-genoom in kaart gebracht.

Het *sequencen* van het uien-genoom was niet eenvoudig, want het is erg groot: 5 keer groter dan dat van de mens. De onderzoekers moesten daarom 100.000 stukjes DNA in de juiste volgorde leggen, verklaart Richard Finkers, onderzoeker bij plantenveredeling. 'Van die 100.000 puzzelstukjes waren 95.000 blauwe lucht; slechts 5.000 stukjes waren echt behoorlijk verschillend.'

Nu de volgorde bepaald is, kunnen plantenveredelaars sneller nieuwe rassen ontwikkelen. Dan gaat het bij-

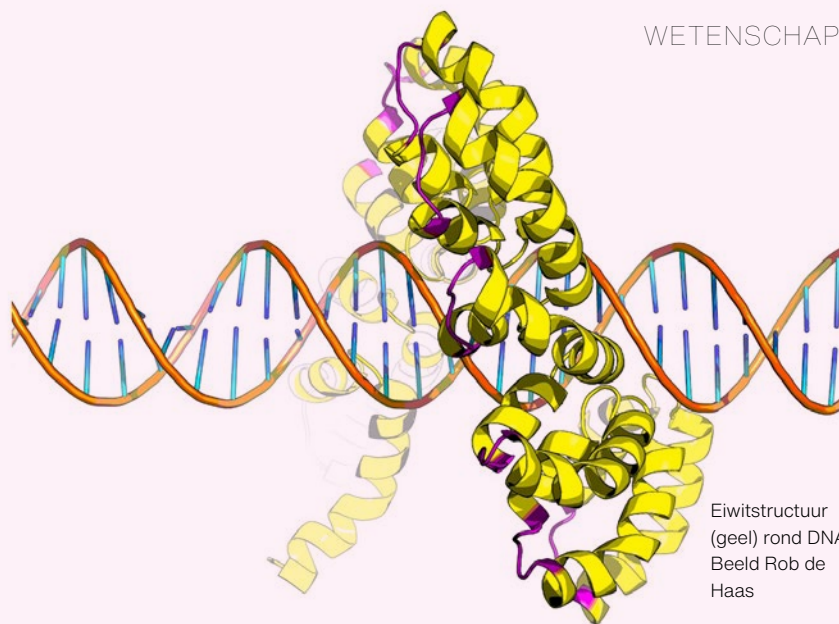
voorbeeld om uien die beter bestand zijn tegen droogte en schimmels. De ui is een van de meest geproduceerde groenten ter wereld.

Nu de volgorde bepaald is, kunnen plantenveredelaars sneller nieuwe rassen ontwikkelen

Nederlanders eten gemiddeld zo'n 7 kilo uien per jaar. Om de groei van de wereldbevolking bij te houden, zijn er ieder jaar zo'n 800.000 ton extra uien nodig. AS

Foto Shutterstock

Eiwitstructuur (geel) rond DNA. Beeld Rob de Haas

Beurs voor het bouwen van vaccins

Rob de Haas ontwerpt eiwitten die DNA inpakken tot virusachtige nanodeeltjes. Die dienen als platform voor een malariavaccin. Hij heeft een Fulbright-beurs gekregen van 7.500 euro om ze te maken in de VS.

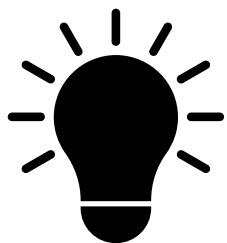
Iedereen kent de helixstructuur van DNA, de spiraalvorm van eiwitten waarin genetische informatie ligt opgeslagen. Rob de Haas, promovendus bij Physical Chemistry and Soft Matter, bouwt op dit moment eiwitten die als een soort coating precies om dat DNA heen passen. Dat doet hij op de computer met software van het *Institute for Protein Design* uit Seattle. Bij dit instituut voor synthetische biologie heeft hij stage gelopen en hij gaat er na de zomervakantie opnieuw heen – met een Fulbright-beurs – om een malariavaccin te maken.

De Haas werkte de afgelopen maanden aan een soort driedimensionale computerpuzzel, waarbij hij moleculen zo aan elkaar klikte dat hun eiwitstructuur precies overeen kwam met de DNA-omtrek. De coating, die hij inmiddels klaar heeft, dient alleen als vaccinplatform. 'We kunnen op deze coating hele specifieke malaria-eiwitmotiefjes zetten op precieze afstanden en oriëntaties zodat ons lichaam de deeltjes herkent als malaria. Als dat lukt, hebben we een goede kans op een werkend vaccin

tegen malaria.'

De Haas is geen immunoloog van huis uit, maar weet dat een coronavaccin relatief makkelijker is te maken dan een malariavaccin. 'Het corona spike-eiwit wordt makkelijk herkend door ons immuunsysteem, maar bij malaria is dat lastiger. Bij een besmetting door de malaria-parasiet komt de parasiet binnen enkele uren via het bloed in onze lever terecht, waarna hij moeilijk is op te sporen. We moeten dus malaria-eiwit namaken dat heel goed en snel herkend wordt door het immuunsysteem.' Essentieel daarbij is de ruimtelijke compositie van het eiwit.

De Haas hoopt in de VS een eerste versie van het vaccin op muizen te testen. Er zijn eerder malariavaccins gemaakt, maar bij die vaccins hebben de onderzoekers een bestaand virus omgebouwd. 'Bij onze aanpak, waarbij we eiwitten maken vanaf nul, heb je veel meer controle en zekerheid.' Het zelf ontwerpen van structurele eiwitten is een nieuwe tak van wetenschap, zegt De Haas. 'Ik ben de enige onderzoeker in Nederland die dit kan.' AS

Weer Wat Wijzer

Hoe werkt zonnebrandcrème?

Zonlicht bestaat uit zichtbaar licht en ultraviolet (uv) licht', vertelt Bauke Albada, universitair docent Organische Chemie. Er zijn drie soorten uv-straling, A, B en C. De laatste wordt door de ozonlaag uitgefilterd, de andere twee bereiken het aardoppervlak en dringen door in je huid. UV-B ("Burn") zorgt voor een ontstekingsreactie in de huid, waardoor deze rood en pijnlijk wordt. Ofwel: je bent verbrand. UV-A ("Aging"), dringt dieper door en zorgt voor huidveroudering en rimpels. Beide soorten uv-straling beschadigen ook je DNA, wat tot kanker kan leiden.

Huidschade wordt veroorzaakt door energierijke fotonen (lichtdeeltjes) in de uv-straling. Zonnebrandcrème filtert die uv-straling met chemische filters of minerale filters. Chemische filters absorberen de fotonen, minerale filters veranderen ze van richting. Albada: 'Daardoor brengt de straling minder schade toe, vergelijk het met een schampschot.' Daarnaast zijn er natuurlijke zonnebrandproducten, bijvoorbeeld op basis van frambozenpitolie. 'Die oliën bevatten veel onverzadigde vetten die straling opvangen en bieden zo een Sun Protection Factor van 30 tot 50.'

De Sun Protection Factor (SPF), geeft aan hoeveel UV-B-straling de zonnebrandcrème filtert. 'Er is alleen gemeten hoe goed het beschermt tegen verbranding', vertelt Albada. 'Het zegt niets over de bescherming tegen UV-A-straling. Niet dat het daar niet tegen kan beschermen, maar dat wordt niet onderzocht. Wil je ook bescherming tegen

UV-A, kijk dan of je zonnebrandproduct zinkoxide of avobenzon bevat.' Hoe hoger de SPF, hoe meer UV-B-straling het middel tegenhoudt. Factor 30 laat bijvoorbeeld een dertigste van de straling (zo'n 3 procent) door en houdt dus 97 procent tegen. Bij factor 50 is dat een vijftigste, ofwel 2 procent. Mensen die zonder zonnebrandcrème al na tien minuten verbranden, kunnen met factor 30 niet langer dan 300 minuten in de zon.

Belangrijk is dat je regelmatig bijsmeert, maar 'bijsmeren vervangt enkel de crème die is weggeveegd of -gezweet', vertelt Albada. Helaas kun je met een nieuwe laagje factor 30 niet opnieuw vijf uur vooruit, want je huid heeft al die uren wél straling ontvangen. Je zult na vijf uur de zon uit moeten. 'En factor 20 en daarna factor 30, maakt geen factor 50. Daarbij geldt alleen de bescherming van de hoogste factor', vertelt Albada. Twee crèmes mengen is ook niet handig, je verdunt daarmee de zonnebrandcrème met de hoogste factor en je krijgt een SPF die tussen beide factoren inzit. π

'Factor 20 en daarna factor 30, maakt geen factor 50'

Bauke Albada,
universitair docent
Organische Chemie.

We worden dagelijks overspoeld met soms tegenstrijdige informatie. Hoe zit het nu precies? In deze rubriek geeft een wetenschapper antwoord op jullie prangende vragen.

Door te vragen word je wijzer. Durf jij 'm te stellen? Mail naar redactie@resource.nl

Illustratie Marly Hendricks

Algenteelt in woestijn haalbaar

Je kunt er het hele jaar produceren, er is veel zon (dus een hoge productie) en je kunt het doen op 'gratis' niet-productief land. Dat maakt de woestijn van Qatar een ideale plek voor algenteelt. Promovendus Kira Schipper onderzocht de mogelijkheden.

Er is voor algen eerder teveel dan te weinig zon in de woestijn van Qatar, zegt Schipper, die sinds 2011 in Qatar woont en werkt bij de algengroep van de universiteit aldaar. 'De algen groeien buiten supervoed, maar ze kunnen dood gaan als ze teveel uv-licht krijgen.'

Schipper identificeerde met haar collega's zo'n 200 lokale algen, waarvan veel groeien in zout water. Eén daarvan testte ze in het lab van haar faculteit. Deze alg

'De interesse en financiële steun vanuit de overheid in Qatar zijn groot'

eiwitten in deze alg kunnen worden gebruikt als diervoeding. Schipper test de algenproductie nu in

produceert een blauw pigment dat gebruikt kan worden als grondstof voor farmaceutische producten en make-up. De

bassins van 200 liter zout water in de woestijn. Daarbij zoekt ze naar de optimale lichtintensiteit voor de algenkweek en het effect van ongecontroleerde omstandigheden waar je buiten het lab mee te maken krijgt.

Verdamping

Een ander knelpunt is de waterverdamping. 'Naarmate het water verdampt, stijgt de zoutconcentratie. De algen kunnen goed tegen zout, maar op een gegeven moment wordt het water te zout. We kijken nu of we zoet water uit een afvalwaterzuiveringsinstallatie kunnen toevoegen.' Schipper voorziet een grootschalige algenproductie in Qatar binnen enkele jaren. 'De interesse en financiële steun vanuit de overheid in Qatar zijn groot, de benodigde elektriciteit is goedkoop en bovendien leggen we op deze manier CO2 vast.' Een collega van Schipper test een andere alg die veel omega-3-vetzuren maakt, die geschikt zijn als kippen- en visvoer. De universiteit in Qatar denkt nu aan het combineren van algenteelt en visteelt in de woestijn. AS

Kira Schipper promoveerde op 8 juni bij René Wijffels en Maria Barbosa, hoogleraren Bioprocesstechnologie.

Foto Kira Schipper

Woekerplant vangt plastic

Waterhyacinten in de Saigon-rivier verzamelen driekwart van het zichtbare plastic afval, blijkt uit onderzoek van promovendus Louise Scheyers bij de leerstoelgroep Hydrologie en Kwantitatief Waterbeheer.

Schreyers beoordeelde gedurende zes weken meetgegevens en dronebeelden van de Saigon-rivier, die door de Vietnamese megastad Ho Chi Minh City stroomt. In deze rivier drijven grote plakken waterhyacint, een invasieve woekerplant die de kanalen in de stad verstopt en de navigatie op de rivier bemoeilijkt.

De planten vangen 78 procent van het zichtbare plastic afval in de rivier, blijkt uit berekeningen van Schreyers in

Waterhyacinten vangen 78 procent van het zichtbare plastic afval in de Saigon-rivier

Frontiers in Environmental Science. Schreyers onderzoekt nu op welke plekken in de rivier de waterhyacinten zich ophopen. Twee vragen die ze daarbij heeft zijn: waar komen de plastics in de

rivier terecht en hoe blijven ze steken in de waterplanten? Verder fluctueert de omvang van de woekerplant nogal: soms is 30 procent van de Saigon-rivier bedekt met waterhyacinten, soms nog geen 1 procent. Schreyers werkt samen met een Duitse start-up en Vietnamese officials om schoonmaakacties op poten te zetten. Haar onderzoek is ook van belang is voor andere tropische rivieren. 'Heel veel plastic afval haalt de zee niet, dat blijft steken in planten of in de bodem van de rivier.' AS

Kleine boeren kunnen meer palmolie per hectare oogsten

Het gat tussen de haalbare en huidige opbrengst, de *yield gap*, is groot voor kleinschalige palmolieplantages in Indonesië, blijkt uit een nieuwe grootschalige studie waar WUR-wetenschappers aan meewerkten. Als die boeren hun *yield gap* dichten, voorkomen ze dat er nog meer kwetsbare ecosystemen verloren gaan als gevolg van de groeiende wereldwijde vraag naar palmolie. Tekst Laura Bergshoeff

Waarschijnlijk dachtte je er vanochtend mee, zat het in je ontbijt en misschien smeerde je het zelfs op je gezicht. Palmolie is de meest gebruikte plantaardige olie ter wereld. De olie wordt gewonnen uit de vruchten van de oliepalm. Om de groeiende vraag naar palmolie te kunnen bijbenen, worden er vaak kwetsbare ecosystemen omgezet in palmolieplantages. Dit vormt een bedreiging voor de biodiversiteit en het klimaat. Een internationaal onderzoeksteam, inclusief WUR-wetenschappers, richtte zich op een andere manier om de productie te verhogen in Indonesië, waar ruwweg twee

derde van de palmolie vandaan komt.

In plaats van méér plantages aanleggen, kunnen de boeren veel

meer opbrengst uit de bestaande plantages halen, concludeerden de onderzoekers in *Nature Sustainability*. Als de boeren het land efficiënter beheren, besparen ze niet alleen een hoop hectare aan bos – en dus ook aan CO₂-uitstoot – ze gaan er ook economisch op vooruit. Om tot die conclusie te komen, verzamelden de wetenschappers eerst allerlei gegevens over het weer en de bodems in Indonesië. Daarbij richtten ze zich in

'Boeren gebruiken vaak meststoffen bedoeld voor rijstplantages, omdat die gesubsidieerd worden'

Oliepalmvruchtjes op een plantage in Indonesië. Door beter onkruid rondom de oliepalmpplanten te wieden, kunnen boeren beter de gevallen vruchtjes zien die aangeven welke vruchten rijp zijn, aldus de onderzoekers. Foto Shutterstock

het bijzonder op de kleinschalige boeren. Zij beheren 42 procent van het land dat gebruikt wordt voor het verbouwen van palmolie. Die data stopten ze in gewasmodellen om de haalbare opbrengst te simuleren. Zo ontdekten ze dat de huidige opbrengst gemiddeld slechts 53 procent van de mogelijke opbrengst bedraagt.

Onkruid wieden

Ze onderzochten ook hoe boeren die kloof kunnen dichten. Ten eerste kunnen ze de manier van oogsten aanpassen. Door beter onkruid rondom de oliepalmpplanten te wieden, zien ze beter de gevallen vruchtjes die aangeven welke vruchten rijp zijn. Op die manier voorkomen ze

dat ze teveel onrijpe ongeschikte vruchten plukken. Ook zouden de boeren vaker moeten oogsten, eens per tien dagen in plaats van twintig dagen. Zo beperken ze het aantal overrijpe vruchten.

Ten tweede kunnen de boeren de oogst verhogen door betere benutting van voedingsstoffen. 'Nu gebruiken boeren vaak meststoffen bedoeld voor rijstplantages, omdat die gesubsidieerd worden door de overheid', zegt Maja Slingerland van WUR, betrokken bij de studie. 'We proberen meststof bedoeld voor palmolieplantages gesubsidieerd te krijgen.' De onderzoekers schrijven nu een handleiding voor de boeren, waarbij ze samenwerken met lokale partners.

Ken je land

Het is juli, periode zes is bijna voorbij en steeds meer landen 'gaan op geel'. Veel mensen zijn vakantieplannen aan het maken. Ik ook, en daardoor moest ik denken aan een moment tijdens mijn stage vorig jaar, toen ik mee mocht naar een boer om vegetatieopnames van zijn grasland te maken. We waren met zijn drieën die dag: de weidevogelman, de plantjesman en ik, de stagiair.

Het was een flinke rit naar die boerderij, maar we hadden allemaal al weken thuis moeten werken dus het was fijn om weer eens iemand te spreken. Hele levensverhalen werden uitgewisseld. Zo kwamen we er bijvoorbeeld achter dat de plantjesman en ik in 2016 een paar weken tegelijkertijd in dezelfde regio in Madagaskar hadden gezeten. Wat een toeval!

Na ruim twee uur rijden, draaiden we het erf op. Onderweg was ons een verkeersbord 'Welkom in Groningen' opgevallen en daardoor waren we even vergeten dat deze boerderij nog net in Drenthe lag. 'Zo, een hele tijd geleden dat ik in Groningen ben geweest', was het eerste wat de plantjesman zei. 'Drenthe', verbeterde de boer. 'Je bent in Drenthe, niet in Groningen.'

Ik heb soepelere kennismakingen meege-

Vincent Oostvogels

maakt, maar goed, we kwamen voor dat gras. De boer beende door zijn weilanden en wij renden er met z'n drieën achteraan. Ik weet niet meer wat de aanleiding was, maar op een gegeven moment zei ik iets tegen de plantjesman over onze reizen naar Madagaskar. De boer hoorde het en draaide zich resoluut om: 'Jullie lopen hier te praten over verre reizen en ondertussen weten jullie niet eens in welke provincie jullie zijn!'

Dan mijn Franse buurman. Hij is hier nu een paar maanden, voor een uitwisseling. Met zijn Franse vrienden bezoekt hij ieder weekend weer een andere Nederlandse plaats, of twee, of drie. En als hij dan ver-

'Arnemuiden, Borculo of Monnickendam... ik weet er niets van, ik ben er nooit geweest'

telt dat hij naar Arnemuiden, Borculo of Monnickendam is geweest, moet ik iedere keer weer bekennen: nee, ik weet er niets van, ik ben er

nooit geweest. Ondertussen ben ik mijn tas alweer aan het pakken om naar het buitenland te gaan en schaam ik me wel een beetje. Want die boer had een punt: hoe goed ken ik mijn eigen land nou eigenlijk?

Vincent Oostvogels (25) zit in het eerste jaar van zijn promotieonderzoek naar biodiversiteitsherstel in de melkveehouderij. Hij droomt ervan om op een dag zelf een paar koeien te kunnen houden.

Hoe nu verder bij WUR (en meer):

In gesprek met Louise O. Fresco

Het academisch jaar zit erop en in september lijken we de lockdown achter ons te laten. *Resource* vroeg WUR-bestuursvoorzitter Louise Fresco met twee WUR-medewerkers en een student in gesprek te gaan over onder meer *blended working*, onderwijs en de samenwerking met het bedrijfsleven.

Tekst Willem André

Mogen wij je voorstellen: Martina Lazarin (**ML**), onderzoeker bij Plantenwetenschappen; Renee Rooijakkers (**RR**), masterstudent Food Technology en Ruud Bink (**RB**), adviseur Netwerk Ecologische Monitoring. Ze vormen met z'n drieën een (zij het grofmazige) vertegenwoordiging van de WUR-gemeenschap. Tijdens het – online - rondetafelgesprek (gehouden vóór de persconferentie van 18 juni, red.) gingen de vier deelnemers een klein uur met elkaar in gesprek, geen vraag werd geschuwd. En uiteraard deed *Resource* (**R**) af en toe ook een duit in het zakje...

Louise Fresco (LF) 'Ik ben onder de indruk van de inzet en de betrokkenheid van WUR'ers het afgelopen jaar. Tijdens een lockdown geeft niemand je een fysiek klopje op de schouder, zo van: "Je hebt het goed gedaan". Ik heb gezien dat collega's zichzelf moesten motiveren: docenten, studenten, onderzoekers, de ondersteuners; we hebben veerkracht getoond. Die veerkracht wordt nu de drijfveer waarop we verdergaan, voor *blended working* bijvoorbeeld, dus het deels thuis werken. Ik hoor dat veel collega's voordelen zien van niet altijd

op de werkplek of op de campus hoeven zijn. Bovendien helpt *blended working* bij het terugdringen van CO₂-uitstoot omdat we minder reizen en we behouden energie omdat we niet vijf dagen per week in de auto of de trein hoeven te zitten.'

RB 'Hoe gaan we *blended working* voor elkaar krijgen?'

LF 'WUR gaat geen regels voorschrijven. Want elk team is uniek, denk alleen al aan labwerk, dat kan niet vanuit huis. Het is belangrijk dat we een flexibel systeem creëren. Denk aan online overleggen naast fysiek afspreken en wandelen, *managing by walking around*. Verder moeten we aandacht hebben voor de medewerkers en studenten die thuis geen goede werkplek kunnen creëren; WUR en de leidinggevenden moeten passende oplossingen vinden die goed zijn voor het individu én de groep. Er komt geen *one solution fits all*.'

RR 'Is WUR klaar voor de studenten die terugkomen naar de campus en voor *blended working*?'

LF 'Ja, maar veel hangt ook af van de overheid. Met hoeveel mensen mogen we tegelijk werken? Blijft de anderhalve-meter-regel? Dat weten we nog niet. Voor ons blijven hygiënemaatregelen belangrijk: handen wassen heeft effect. We zullen in de nieuwe werkelijkheid moeten groeien. We houden daarbij ook rekening met een nieuwe ervaring van het virus. In de meeste gebouwen is er voldoende ruimte, zeker met het nieuwe onderwijsgebouw Aurora erbij. Maar ik ben benieuwd: hoe zien jullie *blended working*?'

RB 'Anderhalf jaar geleden had ik gezegd: nooit... Maar nu denk ik er anders over. Ik kan thuis sneller werken dan ik dacht, maar het is ook vermoeiend door die voortdurende focus op het scherm en het steeds wisselen van taal en onderwerp. Hoe het is om deels thuis en deels op de campus te werken, moet ik ervaren.'

ML 'Voor mij werkt *blended* werken goed. Als ik experimenten moet doen, kom ik naar de campus; als ik mij moet kunnen

Martina Lazzarin (ML), Ruud Bink (RB), Renee Rooijackers (RR) en Louise Fresco (LF). Illustratie Studio Geniek

concentreren, werk ik thuis. Een punt van aandacht: veel van mijn collega's komen uit het buitenland en uit landen waar corona nog steeds erg aanwezig is. Zij hebben hun familie al meer dan een jaar niet gezien en hebben daar last van. Waar ik persoonlijk naar uitkijk nu er weer meer vrijheid komt, zijn de conferenties, de symposia, het reizen. Die zijn brandstof voor de geest. Online werken kan dat nooit vervangen.'

RR 'En onderwijs, Louise, hoe zie je de toekomst daarvan?'

LF 'Mijn eerst punt van zorg zijn de studenten die vorig jaar zijn begonnen en die amper weten hoe het leven en studeren op de campus is. We moeten zorgen dat zij hun studie goed oppakken na een jaar corona-onderwijs. Want "leren om te studeren" hoort ook bij onderwijs.

En ook voor de nieuwe eerstejaars gaan we de tijd nemen, daar zijn de student-coördinatoren intensief bij betrokken. We hebben geluk dat het nieuwe onderwijsgebouw Aurora net op tijd klaar is. Het is een ruimtelijke omgeving met hoge plafonds, waardoor mensen elkaar kunnen ontmoeten, ook als er toch nog restricties zijn. We willen studenten het gevoel teruggeven dat je aan een universiteit studeert. Ik ben ervan overtuigd dat onze coördinatoren, en uiteraard ook de docenten, goede en passende oplossingen voor deze groep zullen vinden.'

R 'Het aantal aanmeldingen van nieuwe bachelorstudenten stond medio maart nog op min 15 procent. In de wandelingen hoorden we dat niet iedereen dat een probleem vond. Inmiddels is het aantal aanmeldingen weer op peil, maar hoe erg zou het zijn als het wat minder werd?'

'WUR gaat geen regels voorschrijven over blended working'

'Groei is voor WUR geen doel op zich'

LF 'Groei is voor WUR geen doel op zich. Maar wij hebben hier wél studies die essentieel zijn voor natuur en gezondheid, daarvoor wil je voldoende studenten. Een langzame groei die te managen is. En die zien we ook. We willen bijvoorbeeld niet dat er alleen maar voor de studie AI (Artificial Intelligence, red.) wordt gekozen. Natuurlijk zijn sommige studies populairder dan andere, maar over het

‘We willen studenten het gevoel teruggeven dat je aan een universiteit studeert’

algemeen is het bij ons in balans. Dat is ook goed, omdat wij willen dat studenten van allerlei disciplines met elkaar in contact komen.’

RR ‘Welke lessen hebben we geleerd van online onderwijs? Blijft *blended learning*?’

LF ‘Onze docenten zijn erg creatief geweest. Ik zag een docent die een minilab naar zijn studenten stuurde per post en ik hoorde over practica op afstand. We moeten kijken naar waar wat goed werkt. In elk geval kun je niet bij WUR afstuderen als je niet een groot deel van je studie op de campus bent geweest. Want het gaat ook om academische vorming. We willen mensen afleveren die nadenken over issues als milieu en voeding en over hoe we de natuur gebruiken. Dat leer je op de campus en met elkaar. Een deel kan daarbij *blended* zijn. Daarmee verminder je ook reistijd voor Nederlandse studenten en je helpt buitenlandse studenten die vanwege corona nog huiverig zijn om te reizen. Een volledig Wageningen-online als substituut voor de hele studie zie ik nooit gebeuren.’

ML ‘Je noemde AI, die studenten zijn onder meer goed in programmeren. Hier in Wageningen is alles gemixt, dus ik zie hen samenwerken met studenten die andere vaardigheden hebben. Moet dat in de toekomst in onderzoeksteams ook zo blijven, die combinatie van vaardigheden?’

LF ‘Je kunt niet generaliseren, maar mijn ervaring is dat de beste teams, de teams zijn waar disciplines elkaar aanvullen. Waarin mensen van elkaar leren en unieke perspectieven delen. Maar als je niks van programmeren weet, dan is het bij sommige onderwerpen lastig om deel

te nemen. Je hebt wel basiskennis nodig. Niet iedereen hoeft een AI-expert te worden, maar alleen al door er iets van te weten, wordt het gesprek interessanter.’

ML ‘Hierop aansluitend: ik heb het idee dat toegepaste wetenschappen minder wetenschappelijk worden gevonden dan fundamentele wetenschappen. Je ziet dat ook in beoordeling door *journals* en de *ratings*. Is het één wetenschappelijker dan het ander?’

LF ‘Zeker niet. Praktische problemen uit de toegepaste wetenschappen kunnen een fantastisch fundamenteel probleem blijken te zijn. En vice versa, denk aan crispr-cas. Daardoor ontstaat samenwerking tussen Wageningen Research en de universiteit. Die kruisbestuiving is belangrijk en daar geloof ik in. Maar het beoordelen van wetenschappers - en medewerkers in het algemeen - moet wel breder dan alleen op basis van publicaties en subsidies. Er moet ook waardering zijn voor onderwijs, de impact van het onderzoek en de rol van onderzoekers in de samenleving. Een onderzoeker die naar een middelbare school gaat en een bevlogen verhaal houdt over een Wageningse onderwerp, kan geweldige impact hebben op jonge

mensen. Dat kun je niet vergelijken met een wetenschapper die veel publiceert in een magazine met een hoge ranking. We moeten naar alle dimensies kijken waar we impact hebben.'

R 'Hoe ziet de toekomst van WUR eruit? Wat zijn de zorgen, waar kijk je naar uit?'

LF 'We zijn ons strategisch plan aan het evalueren, dus het is te vroeg om concrete uitspraken te doen. We hebben ons afgelopen weken gebogen over de vraag: hebben onze ideeën impact? Veel gaat de goede kant op. Bijvoorbeeld het samenwerken binnen WUR op onderwerpen als circulaire landbouw of biodiversiteit. Hieraan wordt een vervolg gegeven in *Resource*, als het aan mij ligt. Het gaat overigens niet alleen over wat wij doen. De wereld om ons heen verandert. Corona heeft de kracht van wetenschap laten zien - door snel het genoom te analyseren, door snel een vaccin klaar te hebben - maar er is ook wantrouwen ontstaan in de wetenschap. De gepolariseerde reacties op social media, daar hebben wij zeker ook mee te maken. Ook zijn er breed gedragen zorgen over de toekomst, waar gaan we naartoe met de wereld? Dat wordt een belangrijk deel van het debat vanaf september.'

RB 'Hoe bereid je de WUR-gemeenschap hier op voor?'

LF 'Het is een tijd van uitdagingen en kansen. Je ziet dat de buitenwereld veel vragen heeft en dat dwingt ons na te denken over wie we zijn en waar we naartoe willen. En dat doen we ook. Onlangs was er een online debat over biodiversiteit,

wat gaan we hier als kennisinstituut aan bijdragen? Hoe gebruiken we onze kennis, waar ligt de controversé? Dus ik ben blij dat we nu een dialoog-programma hebben en dat het Dialogue Centre volgend jaar de deuren opent. Het wordt steeds belangrijker dat we - gedreven door wetenschap - in dialoog blijven met de maatschappij. Maar we hoeven niet altijd maar in gesprek te zijn, dat is niet haalbaar en niet iedereen wil dat. Voor wie het wél wil, is er een wereld te winnen aan het herstellen van het vertrouwen in de wetenschap.'

R 'Er is nog altijd veel discussie over samenwerking tussen WUR en het bedrijfsleven. Moeten we samenwerking zoeken of juist streven naar meer onafhankelijkheid?'

LF 'Je moet de vraag anders stellen: wie hebben wij nodig om impact te hebben? Dat is de overheid, dat zijn de burgers en dat is ook het bedrijfsleven. Daarbij hoort de vraag: hoe kunnen we met hen samenwerken? Wat hebben wij daarvoor nodig en hoe doen we dat transparant? Ik denk dat het de goede kant op gaat, iedereen leert van samenwerking. Het bedrijfsleven ook. Je ziet dat de grote sectoren ook steeds meer verantwoord investeren.

'Wie hebben wij nodig om impact te hebben? De overheid, de burgers en ook het bedrijfsleven'

Waarom is dat? Niet per se omdat ze zich plotseling zo verantwoordelijk voelen, maar omdat het Internationaal Monetair Fonds en de banken zeggen: het bedrijfsleven moet meer verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst.'

RR 'Sommige mensen denken dat WUR daarbij dingen achterhoudt. Hoe kan WUR transparanter zijn en hoe kunnen we meer doen dan praten?'

LF 'Wij zijn vrij om te kiezen met wie wij samenwerken en er zijn geen geheimen in de samenwerkingen die we aangaan. We delen alle (onderzoeks)gegevens op onze website. Informatie achterhouden kan niet: dat beschadigt het vertrouwen in ons als kennisinstituut en ook in onze wetenschappelijke resultaten. Maar je hebt gelijk, de perceptie is het probleem. Dat gaan we oppakken en we blijven in gesprek over de dilemma's. Daarbij is inbreng vanuit onze medewerkers en studenten essentieel.' ■

TOCH NOG FRANJE

Online promoveren is maar een kale bedoening. De pedellen Renata Michel en Lily Kroon vonden er iets op. Ze maakten van het ondertekenen van de bul een alternatieve mini-ceremonie. De kleine plechtigheid legden ze vervolgens zelf op camera vast als aandenken voor de jonge doctoren. Formele foto's uiteraard. Maar na afloop namen ze steevast ook tijd voor het 'freestyle' werk. Op deze pagina's een compilatie. Mogelijk is na de zomer alles weer bij het oude. BK

Foto's Renata Michel & Lily Kroon

Van meer kanten

Geen crop tops in de fitnessruimte?

Een bordje met 'no crop tops' bij de ingang van de fitnesszaal wakkerde een discussie aan onder Wageningse studenten of Sport Centre Bongerd (SCB) kledingvoorschriften moet hebben. *Resource* woonde een discussie bij over crop tops tussen - onder anderen - de studenten Claudia Espejo Valle-Inclan en Iris van den Belt met sportinstructeur Ellen van Kalsbeek. De discussie werd geleid door Henri ten Klooster, directeur van SCB.

Tekst Albert Sikkema • Foto Guy Ackermans

Ellen: 'Ik ben sportinstructeur sinds 2002.

We hebben ongeschreven regels in het sportcentrum. Die komen neer op: borst, buik en billen bedekken, ofwel 'gepaste sportkleding'. Op 19 mei ging het sportcentrum weer open na de covid-19-pauze. We hadden nieuwe sportinstructeurs aangenomen en die hadden soms vervelende discussies met studenten over hun kledij. Om deze instructeurs te beschermen, heb ik de ongeschreven regels omgezet in de huisregel 'no crop tops'. Voor mij had deze richtlijn geen enkele seksuele lading, het was zoiets als 'geen teenslippers dragen'.

Claudia: 'Ik kwam op een maandag de fitnessruimte van het sportcentrum binnen. Ik had een crop top aan, want het was die dag erg warm. Ik zag het bordje 'no crop tops' en ik voelde me enorm bekeken door de anderen in de zaal. Het voelde heel ongemakkelijk. Ik ben gebleven, maar ik voelde me gebrandmerkt. Ik besprak dit met een ander meisje in de fitnessruimte en zij vertelde mij dat de instructeur haar had verteld dat ze zichzelf moest bedekken, dat ze niet behoorlijk gekleed was. Later prak ik erover met vrienden en we vonden allemaal dat we niet zo behandeld willen worden. Vrouwen dragen crop tops. Wat is het probleem?!'

Ellen: 'De studenten-krachtsportvereniging Wageningen Beasts startte als een groep gespierde mannen die smeten met gewichten, anderen intimideerden en stringers droegen. Andere bezoekers, met name vrouwen, voelden zich hierbij ongemakkelijk. Wij hebben toen kledingvoorschriften opgesteld. Dat heeft een positief effect gehad, inmiddels is Wageningen Beasts een vereniging met meer vrouwen dan mannen.'

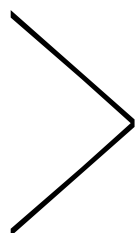
Iris: 'Ja, deze verklaring heb ik gelezen, maar ik ben het er niet mee eens. Het is fout om crop tops om deze reden te verbieden. Het gaat hier over slecht gedrag. Als je dat gedrag niet wilt, dan moet je regels maken die dat gedrag verbieden. Crop tops zijn fitnesskleding, voor mij is het normale kleding. Door het te verbieden, suggereer je dat het uitmaakt welke kleding je draagt. Terwijl het gaat om het gedrag, waardoor andere mensen zich ongemakkelijk voelen. Voor mij is alle kleding okay, zo lang als andere mensen me maar niet dwarszitten.'

Ellen: 'Ik ben het met je eens dat het bord-

› 'Een t-shirt aandoen is een klein offer voor een inclusief sportcentrum'

Ellen van Kalsbeek

Claudia Espejo Valle-Inclan

‘Waarom moet ik mijn buik bedekken en mijn biceps niet?’

je misplaatst was, ik verontschuldig me daarvoor. Laten we dit bordje vergeten, misschien heffen we de richtlijn op. Wat wij willen, is een divers en inclusief sportcentrum. We hebben een hele diverse groep studenten en medewerkers. We zien ook dat de mode verandert en dat meer jongeren op dit moment hun lichaam willen showen dan enkele jaren geleden. Dat kan natuurlijk ook weer intimiderend werken voor andere bezoekers.’

Claudia: ‘Enkele studenten die ik ken werden voor het oog van de groep aangesproken door de fitnessinstructeurs dat ze geen crop tops mochten dragen. Dat vind ik intimiderend. Ik zie geen verschil tussen mijn buik en mijn biceps. Waarom moet ik mijn buik bedekken en mijn biceps niet?’

Henri: ‘We hebben een regel ingesteld zodat vrouwen meer op hun gemak zijn in de fitnessruimte, maar die regel keert zich nu tegen ons. Geen enkele fitness-

instructeur heeft een probleem met crop tops. Het gaat ons om de bezoekers. Voortdurend vragen we studenten: voel je je veilig?’

Iris: ‘Je veilig voelen heeft te maken met gedrag van anderen, niet met kleding. Dus kleding verbieden heeft geen zin.’

Henri: ‘Andere internationale studenten vertelden me dat zij anders aankijken tegen kleding en blote buiken.’

Claudia: ‘Zij hebben onze manieren te respecteren. Als ik naar een traditioneel religieus land ga, bedek ik mijn buik. Maar we zijn in Nederland, hier zijn de mensen vrij in welke kleding ze dragen. Dit is een Nederlandse sportschool. We zijn vrije vrouwen en kunnen dragen wat we willen. Ik geef mijn vrijheid niet op omdat zij zich

niet op hun gemak voelen.’

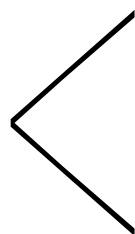
Ellen: ‘Een t-shirt aandoen is een klein offer voor een inclusief sportcentrum. Als ik naar andere sportscholen in Wageningen ga, dan kom ik in een totaal andere atmosfeer. Iedereen is daar jonger dan 30 jaar en zien er erg fit en gespierd uit.’

Iris: ‘Wat is het voorstel nu?’

Ellen: ‘Ik stel voor om borst en billen bedekt te houden in de sportzaal.’

Claudia: ‘Ik heb nog niemand in bikini gezien in de zaal, dus ik zie geen reden om daarvoor bordjes op te hangen.’

Henri: ‘Laten we zeggen dat bezoekers gepaste sportkleding dragen en het niet specifieker maken. Ik stel voor dat we elkaar weer ontmoeten in oktober om deze richtlijn te evalueren.’ ■

‘Je veilig voelen heeft te maken met gedrag van anderen, niet met kleding’

Iris van den Belt

Wat vind jij? Reageer op dit artikel
op [Resource-online.nl](https://resource-online.nl)

Terug op Terschelling

‘EINDELIJK WEER VELDPRACTICUM!’

Zestig studenten sluiten een grotendeels online studiejaar af met tien dagen veldwerk op de Wadden.

Tien dagen veldwerk op Terschelling, daar draait het om bij het vak Plant, Vegetation and Systems Ecology. Door corona kon dat vorig jaar niet doorgaan en ook dit jaar hielden de docenten lang rekening met een plan b. Maar dankzij de goede coronacijfers, een strakke organisatie en hard werk achter de schermen door docenten en ondersteunend personeel, vertrokken zestig studenten op zondag 13 juni weer ‘gewoon’ naar de Wadden. De veerboot naar Terschelling was een geluksmomentje voor Wiladatus Sakdiyah (24). “Twee uur varen in de zon en genieten van het uitzicht, kijken naar de horizon. Er waren overal meeuwen en door de verrekijker van een vriend heb ik ook zeehonden gezien. Iedereen was blij.” Het is de eerste keer dat de Indonesische

Sakdiyah een Waddeneiland bezoekt. In augustus 2020 kwam ze naar Wageningen voor haar master Climate Studies. ‘Ik overwoog mijn komst een jaartje uit te stellen vanwege corona, maar uiteindelijk waren we welkom. Ik verwachtte dat we deels online en deels op de campus les zouden krijgen, maar door de lockdown werd dat al gauw volledig online.’ De lente bracht hoop en versoepelingen, maar op het moment dat Sakdiyah zich inschreef voor Plant, Vegetation and Systems Ecology was het nog niet zeker dat het veldwerk op Terschelling door zou kunnen gaan. ‘Het is het laatste vak voor mijn master, dus ik ben blij dat het op locatie doorgaat. Ik leer hier zo veel meer dan achter mijn computer. Tijdens online colleges blijft het

vaak stil als een docent vraagt of iemand nog ideeën heeft. Hier is de sfeer anders, enthousiaster. We worden uitgedaagd om zelf onderzoek te doen en getriggerd om kritisch te denken.’

De zestig studenten van het vak moeten zich wel aan een coronaprotocol houden. Dat betekent onder andere: mondkapjes op in de bus en op de boot; iedereen slaapt in een eigen tent; en elke dag om acht uur ’s ochtends zelftesten. ‘Dat is het allemaal dubbel en dwars waard’, zegt Sebastiaan Grosscurt (24), masterstudent Forest & Nature Conservation. ‘Je bent bijna twee weken in het veld bezig, iets wat heel lang

Tekst Luuk Zegers

‘TERSCHELLING GEEFT MIJ DE KANS OM TOCH EVEN ÉCHT WUR-STUDENT TE ZIJN’

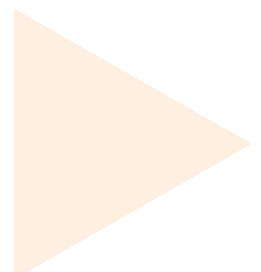

Foto: Runa Magnusson

Sebastiaan Grosscurt (24, met rode pet) tijdens veldwerk op Terschelling. Foto (via Whats App) Laura Schefold

niet mogelijk was in coronatijd. We leren onderzoek doen terwijl we lekker in de natuur zijn. En het is een mooie kans om medestudenten te ontmoeten.’

Het verschil tussen online onderwijs en veldwerk is groot, vindt Grosscurt. ‘Een slide zien met een plaatje van een plant en wat informatie is heel anders dan die plant ook echt in de natuur zien, voelen, ruiken en plukken. Je leert kennis gelijk toe te passen in de praktijk, zo steek je er veel meer van op.’ Ook het sociale aspect is belangrijk, benadrukt hij. ‘Ik ben in september naar Wageningen gekomen voor mijn masteropleiding. Mijn studiegenoten kende ik dus voornamelijk van online groepswork. Nu gaan we overdag samen het veld in en wordt er daarna lekker gevoetbald, gefrisbeed, geborreld en kaartspelletjes gespeeld. We kijken de EK-wedstrijden van het Nederlands elftal op de beamer in de grote tent. Terschelling geeft mij de kans om mijn medestudenten te leren kennen en toch even écht WUR-student te zijn. Dat gevoel ontbrak, tot nu.’

De eerste dagen op Terschelling stonden in teken van excursies, vertelt masterstudent Biologie Maartje van den Bosch (22). ‘Daarna verdeelden we ons in groepjes om zelf onderzoek te doen. Mijn groepje kijkt naar de verschillen in insectendiversiteit en -hoeveelheid in natte en droge duingebieden met verschillende zuurgraad.

We werken met pitfalls, een soort bakjes die je ingraaft in de grond. In dat bakje zit een vloeistof van water en afwasmiddel; de insecten die daarin vallen gaan dood. Na 48 uur halen we het bakje uit de grond en kijken we hoeveel en welke soorten insecten erin zijn gevallen. Verder kijken we naar de vegetatie en we nemen ook bodemonsters mee om de zuurtegraad te meten. Als we terug zijn in Wageningen, gaan we in het lab kijken naar de organi-

sche stof. Kortom: een lekker uitgebreid onderzoek.’ Wat is het nut van dat onderzoek? ‘Het is vooral een hele goede manier om ervaring op te doen met veldwerk en hoe je onderzoek het beste op kan zetten. Even kennismaken met de praktijk.’

Dat die praktijk soms met onvoorziene uitdagingen gepaard gaat, leerde Van den Bosch al op de tweede avond. ‘Na de excursies gingen we voetballen en toen heb ik mijn enkelbanden gescheurd. Echt balen, want ik kon dus niet meer mee met de rest van de excursies, dat werkt niet goed als je op krukken loopt.’ Toch pro-

**‘WIJ ZIJN DE
DOCENTEN ERG
DANKBAAR DAT
ZE DIT GEREGLD
HEBBEN’**

‘EEN PLAATJE VAN EEN PLANT IS HEEL ANDERS DAN DIE PLANT ECHT ZIEN, VOELEN EN RUIKEN’

beert ze het beste te maken van haar tijd op Terschelling. ‘Iedereen is heel betrokken, dat is erg fijn. Een van de begeleiders rijdt rond in een busje en brengt me naar excursieplekken die goed toegankelijk zijn. Zaterdag ging mijn groepje naar het strand om de pitfalls uit te zetten. Ik wilde daar heel graag bij zijn, dus toen hebben we een strandrolstoel geregeld met van die hele dikke banden. Een grote gast uit mijn groepje duwde me dwars door het zand naar de onderzoeklocaties. Zo kon ik toch meedoen.’

Bodemchemie

Masterstudent Iris Verstappen (23) studeert Earth & Environment. ‘Vanuit mijn studie heb ik heel veel geleerd over de

bodem. Nu wil ik ook de omgeving erbij betrekken, dus wat er op die bodem groeit en staat. Daarom ben ik meegegaan. Ik wist niet zo veel van planten, dus elke dag leer ik veel. Over planten, maar ook over hoe je een onderzoek opzet, hoe je data verzamelt en hoe je die data analyseert.’ Verstappens groepje onderzoekt of je door goed te kijken naar de planten die op een stukje grond staan, de bodemchemie kan voorspellen. ‘Verschillende plantensoorten vragen om verschillende soorten grond. We kijken naar de zuurgraad, de vochtigheid en het nutriëntengehalte van de grond en kijken of die passen bij

de vegetatie die erop staat. De vraag is eigenlijk of je nog een grondmonster moet nemen, of dat kijken naar de planten genoeg is.’

‘We leren hier dingen die je achter de computer niet leert’, zegt Verstappen. ‘Ook details, zoals dat je aantekeningen in het veld het beste met een potlood kunt maken: als het gaat regenen, loopt de inkt van een pen uit door de druppels. We staan hier echt met onze voeten in de aarde.’ Of in het slib, zoals de studenten die op de rustdag gingen wadlopen. Sakdiyah: ‘Ik was zelf juist toe aan weekend, dus ik ben lekker met vrienden naar het strand geweest. Even chillen.’

Van den Bosch: ‘Er is maandenlang gewerkt om dit goed te regelen. Niet alleen op onderwijsgebied, maar ook in verband met corona.’ Grosscurt vult haar aan: ‘Het is gaaf om dit mee te mogen maken. We zijn de docenten erg dankbaar.’ ■

Ook het sociale aspect is belangrijk, zoals een borrel op de camping. Foto Marieke Koster

‘De tekening is mijn handtekening’

Typical Henk

Bijna 40 jaar tekende Henk van Ruitenbeek voor het Wageningse universiteitsblad, de laatste jaren vooral als illustrator van de rubriek Typical Dutch. In deze laatste *Resource* van het collegejaar verschijnt zijn laatste bijdrage. Redacteur Albert Sikkema vroeg hem wat nou ‘typical Henk’ is.

Hij is inmiddels 67 jaar, maar zegt doodleuk: ‘Ik vind dat ik nog steeds beter word. Ik bedoel: technisch beter, dat ik het idee beter of scherper op papier krijg. Of ik ben handiger geworden, dat kan ook. Ik ben autodidact, ik tekende wat toen ik hier studeerde en toen heb ik op verzoek een bundeltje potloodtekeningen opgestuurd naar de redactie. De vormgever vond die mooi, vooral de potloodstijl denk ik, dus ik mocht artikelen gaan illustreren. Ik had aanvankelijk maar een beperkt repertoire, maar toen moest ik ook onderwerpen illustreren waar ik niets mee had, die moest ik me toen eigen maken. En ik ben gaan

leren; ik heb boeken gehaald over techniek om beter vanuit een perspectief te tekenen. Ook gaf ik al mijn tekeningen een naam en een beoordeling, wat ik er zelf van vond. Was de tekening de spijker op de kop of werd ie niet begrepen? ‘Kijk, ik heb natuurlijk een mening. Dus ik begin te tekenen met een mening, maar als ik zie dat ik daar te veel van uitga, denk ik: ho, dit is iets te makkelijk, dus dan ga ik iets anders tekenen. Of ik word verleid door een beeld. Dan lees ik het verhaal en dan wil ik per se een ezel in de tekening, terwijl ik dan in tweede instantie denk: wat heeft die ezel met dit onderwerp te maken? Of soms wil ik gewoon schoonheid tonen;

‘Ik wil niet iets natekenen, geen gebaande paden volgen’

dat heb ik vooral bij lelijke onderwerpen.’

‘Het ergste wat een redactie mij kan aandoen, is mij een artikel laten illustreren omdat ze er geen foto bij kunnen verzinnen. Zo van: dit is abstract, iets voor een tekening. Dat komt geregeld voor. Ik wil daar niet over klagen, ik heb ook nooit gezegd ‘daar kan ik niets mee’, dat vond ik een nederlaag. Dus dan ging ik er toch mee aan de slag. Vooral artikelen over onderwijsbeleid, reorganisaties en IT-ontwikkelingen waren erg, met veel verhullend jargon. Die moet je drie keer opnieuw lezen; wat staat hier?! Je kunt het jargon op de hak nemen, maar dat is maar één keer leuk.

‘Ik schrijf ook, een column voor een muzikale salon in Wageningen en toneelstukken. In de teksten voor jongerentheater die ik schrijf, gebruik ik graag een paar mooie woorden die de jongeren zelf nog niet kennen, die

‘Soms wil ik gewoon
schoonheid tonen, vooral bij
lelijke onderwerpen’

ik zelf ook niet vaak gebruik. Dat wil ik ook met mijn tekeningen. Ik houd niet van clichés. Ik wil niet iets natekenen, geen gebaande paden volgen, maar ook geen cartoon maken van bestaande mensen. Maar misschien wil ik het wel niet omdat ik het niet kan. Ik wantrouw mijn eigen drijfveren.

‘Ik krijg best veel reacties op mijn tekeningen voor Typical Dutch, vooral van WUR-medewerkers en inwoners van Wageningen die niet bij WUR werken; die kennen mijn tekeningen. Ik vind het mooi dat ze een compliment geven, ik doe het zelf tegenwoordig ook vaker, met een compliment ga je toch lekkerder door de dag heen.

‘Jaren geleden ben ik gestopt met het signeren van mijn tekeningen, dat gebeurde gewoon zonder dat ik er erg in had. Het is ook niet meer nodig; de tekening is mijn handtekening.’ ■

Illustrator Henk van Ruitenbeek: ‘Soms word ik verleid door een beeld. Dan lees ik het verhaal en dan wil ik per se een ezel in de tekening, terwijl ik dan in tweede instantie denk: wat heeft die ezel met dit onderwerp te maken?’

Irregular Opening Hours – Summer 2021

Forum

	Date	Monday to Friday	Saturday and Sunday
The Building	3 July - 30 July	8 am - 8 pm	Closed
	31 July		10 am - 6 pm
	1 August		10 am - 6 pm
The Library	3 July - 4 July		10 am - 6 pm
	5 July - 30 July	8 am - 6 pm	Closed
	31 July - 8 August	8 am - 10 pm	10 am - 6 pm
	9 August - 10 August	8 am - 10 pm	
	11 August - 29 August	8 am - 6 pm	Closed
Student Desk	5 July - 13 August	0.30 pm - 2.30 pm	Closed
IT Service Point	5 July - 13 August	8 am - 5.30 pm	Closed
WURshop	12 July - 8 August	Closed	Closed
Restaurant	5 July - 27 August	Closed	Closed
Grand Café	5 July - 27 August	10 am - 2 pm	Closed
Wageningen in'to Languages	5 July - 13 August	9 am - 5 pm	Closed

Due to precautionary measures regarding the Corona virus, opening hours may change

Orion

	Date	Monday to Thursday	Friday	Saturday and Sunday
The Building	5 July - 1 August	Closed	Closed	Closed
	2 August - 15 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed
	16 August - 29 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed
Bike basement	5 July - 1 August	Closed	Closed	Closed
	2 August - 15 August	Closed	Closed	Closed
	16 August - 29 August	Closed	Closed	Closed
Restaurant (only grab & go)	5 July - 1 August	Closed	Closed	Closed
	2 August - 15 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed
	16 August - 29 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed
The spot (only grab & go)	5 July - 1 August	Closed	Closed	Closed
	2 August - 15 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed
	16 August - 29 August	8 am - 7 pm	8 am - 6 pm	Closed

Due to precautionary measures regarding the Corona virus, opening hours may change. See the Spot, Restaurant and Bike Basement for changing measures

Leeuwenborch

	Date	Monday to Friday	Saturday	Sunday
The Building	5 July - 11 July	7 am - 10 pm	10 am - 5 pm	Closed
	12 July - 31 July	7 am - 10 pm	Closed	Closed
	1 August - 15 August	7 am - 10 pm	10 am - 5 pm	Closed
	16 August - 29 August	7 am - 10 pm	Closed	Closed
The Library (study facilities only)	5 July - 29 August	8.30 am - 6 pm	Closed	Closed
Restaurant/ Coffee Bar	Until 30 August*	Closed	Closed	Closed

*Coffee Bar / Restaurant opens from 30 August

Due to precautionary measures regarding the Corona virus, opening hours may change

EEN T-REX IN HET BINNENVELD

Wat als er weer dino's rond zouden lopen op onze planeet? Student Ron ten Caat gebruikt dat idee als decor voor zijn eerste boek.

Tuin der Giganten heet zijn eersteling. Een fantasyboek voor jongvolwassenen. Ron ten Caat, student Dierwetenschappen, schreef het boek in de weekeinden. Ter ontspanning. 'Doordeweeks ben ik gewoon student, maar in het weekeinde schrijf ik. Een middag en er ligt weer een hoofdstuk. Schrijven is echt ontspanning voor mij. Het geeft mij rust.'

Schrijven doet-ie al van jongs af aan. 'Op de basisschool schreef ik al verhaaltjes. Een van mijn eerste heette *De kat van de Koning*. Een verhaaltje over een jongen die op straat een kat vindt die van de koning blijkt te zijn. Dat soort verhaaltjes heb ik altijd geschreven. Ik heb een levendige fantasie en ben altijd aan het dagdromen.' Die fantasie, gekoppeld aan een fascinatie voor dinosaurussen, vormt de basis voor *Tuin der Giganten*. 'Veel kinderen hebben die passie voor dino's. Als ze ouder worden, ontgroeien ze die dinofase. Ik ben erin gebleven', lacht hij. 'Het zijn dieren, maar veel groter en vreemder dan we kennen. Alleen hun fossielen zijn er nog. Je kunt dus volop fantaseren over hoe ze eruit hebben gezien.'

Het idee voor het boek ontstond toen hij met zijn beste vriendin Lidian Bakkenes van de campus naar huis in Ede fietsten. Ze zei: wat als er nu zo'n grote T-rex hier in het Binnenveld liep. Hoe zou dat zijn, wat

Foto André Weima

zou je dan voelen? Het is een spannend idee, dat mij aanzette tot het schrijven van dit boek. Elk nieuw hoofdstuk liet ik eerst aan haar lezen. Zij heeft ook de cover van het boek gemaakt.'

In het boek gaat hoofdpersoon Maya, een 19-jarig meisje dat in Atlanta woont, op zoek naar de betekenis van een steen die ze op een dag vindt. Het is 2165 en de dino's zijn terug op aarde. De mens heeft

zich noodgedwongen teruggetrokken in ommuurde steden. De steen blijkt belangrijk voor het repressieve stadsbestuur, De Cult.

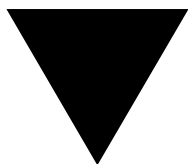
'Als ik schrijf, is het alsof ik een film voor me zie', licht Ten Caat zijn werkwijze toe. 'Ik zit in mijn eigen wereld en dan schrijf ik gewoon op wat ik zie. Ik heb vooraf wel een idee waar ik naartoe wil, maar gaandeweg voeg ik nieuwe dingen toe. En voordat je het weet, heb je een boek.'

En voor je het weet, ligt er een tweede. 'Ja, ik ben al bezig aan mijn tweede boek. Het is superleuk dat dit boek er is, maar daarmee is mijn passie niet weg. Dit was het begin. Ik wil verder met leren schrijven en zo langzamerhand een portfolio opbouwen.' RK

'IK HEB EEN LEVENDIGE FANTASIE EN BEN ALTIJD AAN HET DAGDROMEN'

Tuin der Giganten

Verkrijgbaar via de lokale boekhandel

Sleutelfiguren: Joost Rijk

Ze zijn onmisbaar op de campus: schoonmakers, conciërges, cateraars, tuinmannen, assistenten – de lijst is lang. Resource zoekt deze sleutelfiguren op. Dit keer Joost Rijk (28), van de Boerderij van de Toekomst en de proeftuin Agro-ecologie en Technologie in Lelystad.

Tekst Marieke Enter • Foto Guy Ackermans

‘Elke maandagochtend maak ik samen met de onderzoeker een rondje over de velden om te beslissen wat er die week moet gebeuren. Vaak bel ik tussendoor ook nog even: we moeten onze plannen tussendoor wel eens aanpassen. We werken natuurlijk met de natuur, met de seizoenen. Zeker in deze tijd van het jaar zijn de weersomstandigheden heel bepalend voor hoe de gewassen erbij staan. Volgens mijn vader werkt dat bijna therapeutisch. Hij heeft wel een punt: je doet je best voor zo goed mogelijke groeicondities, maar je hebt niet alles in de hand. Heb je bijvoorbeeld gisteren berekend en dan geeft een

onverwachte onweersbui 40 millimeter water... Tja, kan gebeuren, maar je aardappels zijn dan wel verzopen.

‘Het fieldlab van de Boerderij van de Toekomst telt 22 hectare, waarop we zeven verschillende gewassen telen: gerst, graan, veldbonen, aardappelen, uien, wortelen en gras-klaavermengsel. De proeftuin is groter: 60 hectare. Daar verbouwen we dezelfde mix, aangevuld met kool, luzerne, sperziebonen en haver. Al met al dus een behoorlijke diversiteit aan gewassen, met voor elk gewas weer een ander moment om te zaaien, bemesten, onkruid verwijderen enzovoort. Dat werk doen we met een hecht team van zes mensen. Ik ben dan wel bedrijfsleider, maar sta meer naast dan boven mijn collega's. Samen moeten we de klus klaren – ook omdat het

eigenlijk geen optie is om loonwerkers in te schakelen. Hun materieel is veel te groot en te zwaar voor ons rijpadensysteem, waarmee we grondverdichting willen voorkomen.

‘Natuurlijk voel ik weleens druk; er zijn best veel ogen op ons gericht. Als verkenners van de landbouw van de toekomst doen we regelmatig dingen die nog nooit zijn gedaan en niet alles wordt een succes. Maar liever een tegenslag bij ons, in het pioniersstadium, dan pas als de hele landbouwsector er al mee aan de slag is. Dat probeer ik ook op Twitter te benadrukken als ik onze resultaten deel. Ik prikkel graag een beetje. Met mensen in gesprek gaan over waar wij mee bezig zijn, de toekomst van de landbouw, zie ik óók als deel van mijn werk.’

‘We doen regelmatig dingen die nog nooit zijn gedaan’

Campus ♦ bewoners

FarmVent

Resource publiceerde afgelopen november al eens over FarmVent, de Wageningse start-up die een verse-kruidenautomaat voor restaurants en supermarkten ontwerpt. Het bedrijf van masterstudent Nikolaos Alfieris deed toen mee met de 4TU Impact Challenge.

'Het idee voor de kruidenautomaat ontstond tijdens mijn bacheloropleiding Robotica in Griekenland. Ik heb toen een pitch gedaan voor de business incubator (organisatie die startende bedrijven helpt met het opzetten van hun business, red.) Orange Grove van de Nederlandse ambassade. Zij brachten me in contact met de

StartHub op de campus.

In de machine groeien kruiden onder ledlicht op water

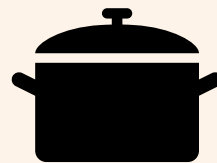
Nu doe ik een master in Biosystems Engineering in Wageningen en werk hier verder aan ons businessplan.'

Alfieris' idee is om een volautomatische kruiden-machine aan te bieden aan supermarkten en restaurants, waarin verse basilicum, oregano en tijm op water groeien onder ledlicht. Consumenten kunnen een bakje kruiden kopen. Er staat al een vitrine met basilicumplantjes in het kantoor van FarmVent in Plus Ultra II. Alfieris hoopt dit najaar een prototype klaar te hebben. Hij wil de kruidenautomaten gaan verhuren aan afnemers. 'Wij blijven op die manier verantwoordelijk voor de groei van de kruiden.'

FarmVent bestaat uit vier personen. Alfieris ontmoette medeoprichter Orfeas Voutsinos bij Orange Grove; hij doet promotieonderzoek bij Plant Sciences aan de landbouwuniversiteit van Athene. De andere twee doen masteropleidingen in Utrecht en Wageningen. Alfieris zoekt nog nieuwe collega's, met name voor de businessontwikkeling en de techniek van verticale landbouw en indoor farming. *AS*

Op de campus bevinden zich zo'n 100 bedrijven. In *Resource* stellen we ze aan je voor. Dit keer FarmVent in Plus Ultra II.

In de WUR-gemeenschap zijn alle smaken van de wereld te vinden. Giorgio Omodei (25), masterstudent Organic Agriculture, maakt een gerecht dat hem herinnert aan zijn thuis in Singapore.

Smaken van WUR

Zoetzure kip

'Ik ben opgegroeid in Singapore, waar mijn moeder, mijn zus en ik elke week een keer naar hetzelfde restaurant gingen om dit gerecht te bestellen. Het wordt nooit saai. Dit gerecht heeft voor mij een grote sentimentele waarde, vooral omdat ik inmiddels acht jaar van huis ben.'

- 1 Kruid de kip met zout, peper en scheut sesamololie.
- 2 Zet rijst op met wat knoflook, gember en zout. Laat enkele minuten doorkoken; haal van het vuur en laat verder garen;
- 3 Verhit zonnebloem- en sesamololie in wokpan, voeg chili en rest knoflook toe en fruit zachtjes;
- 4 Voeg ui en paprika toe, bak 5 minuten;
- 5 Voeg ananas, tomaten en beetje zout toe, bak 5 minuten;
- 6 Voeg sojasaus, appelazijn en bruine suiker toe. Laat 5 minuten doorkoken;
- 7 Kluts het ei met peper in een schaal; doe deel maïzena in andere schaal. Doe bloem in derde schaal, met wat zout, peper en chilipoeder;
- 8 Rol de kipstukjes achtereen-volgens door de maïzena, ei en bloem;
- 9 Doe wat olie in een pan en laat op temperatuur komen; frituur kip in kleine porties goudbruin; uitlekken op keukenpapier;
- 10 Saus verwarmen en binden met maïzena. Als saus juiste dikte heeft bereikt, voeg kip toe;

Ingrediënten (voor 2 personen) :

- 400g Pandan rijst
- 300-400g kipdijltjes, in stukken
- 2 paprika's en 2 uien, grof gesneden
- 1/3 ananas en twee tomaten, grof gesneden
- 6 teentjes knoflook en 50g gember, fijngehakt
- Lente-uitje, fijngehakt
- 1 rode peper
- 1 ei
- 200g tarwebloem
- 100g maïzena
- 50ml sojasaus
- 50ml appelazijn
- 3-4 el bruine suiker
- Sesamzaad

11 Serveer met rijst. Garneer met sesamzaad en lente-uitjes. Geniet!

Giorgio Omodei (25)
Masterstudent Organic
Agriculture, uit Singapore

Welk gerecht doet jou aan thuis denken? Deel het met *Resource* zodat we allemaal kunnen meegenieten! resource@wur.nl

Samengevat Wetenschap met een knipoog

◆ GRIJS

Van stress kleurt haar grijs. Maar omgekeerd werkt het ook: vermindering van de stress doet de kleur terugkomen, laat onderzoek van Columbia University zien. Haarzakjes reageren op de dagelijkse hoeveelheid stress. Overigens is stress maar een van de factoren die vergrijzing bepalen. Minder stress kan niet op tegen vergrijzing door veroudering. Verven helpt altijd.

◆ DEMENTIE-METER

Canadese onderzoekers van de Universiteit van Ottawa hebben een dementie-meter ontwikkeld. Het algoritme voorspelt aan de

hand van een reeks vragen over gezondheid en levensstijl de kans op dementie de komende vijf jaar. De calculator maakt deel uit van Project Big Life (zie website), die ook meters bevat voor bijvoorbeeld de levensverwachting. Let wel: kans op, niks is zeker in het leven.

◆ COVID-ORKEST

In orkesten hebben aerosolen met virusdeeltjes vrij spel. Maar het kan anders, laten wetenschappers van de Universiteit van Utah zien. In een door hen ontwikkelde nieuwe opstelling van de instrumenten is het verspreidingsrisico honderd maal kleiner. De blazers worden

daarbij naar de rand verdrongen, dichtbij de ventilatoren. De percussie mag in het midden. Zal dat ook anders klinken?

◆ FAAG

Onze darmen zitten barstensvol virussen, blijkt uit een omvangrijke studie van de universiteiten Berkeley en Stanford. De onderzoekers identificeerden 54.118 verschillende virussen. Negen van de tien waren nog onbekend. *It's life, but not as we know it.* Het goede nieuws is dat de meeste aangetroffen virussen tot de fagen behoren, virussen die bacteriën aanvallen. Deze fagen werken dus min of meer voor ons. PK

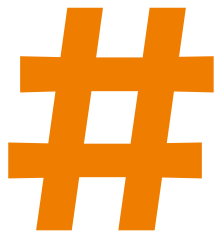
LIKES, SHARES AND COMMENTS?

Volg ons op Facebook, Instagram en LinkedIn voor het laatste nieuws, foto's, video's en meer.

WUR . Resource

@resource_wur

resource-wur

Resource

WUR from within : open, eerlijk, kritisch

werken bij de bblthk...

**PROJECTLEIDER
MONITOR VAN DE STAD**
Citizen science en digitaal burgerschap

**BIJBAAN
BIBLIOTHEEKMEDEWERKER**

Heb je affiniteit en ervaring met podiumactiviteiten?
Affiniteit met het beheren van websites en kun je goed omgaan met mensen?

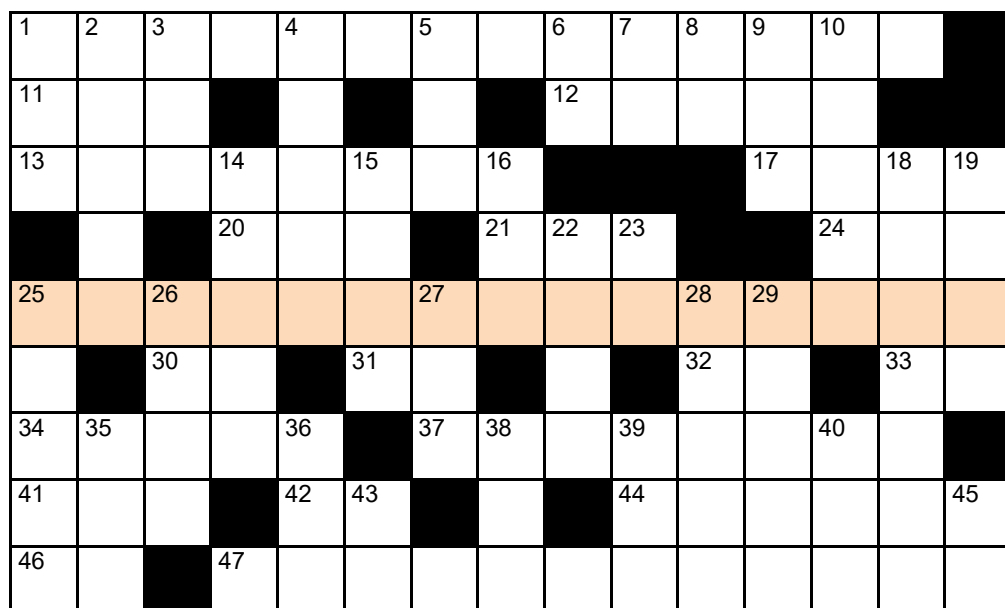
Bekijk de vacatures op www.bblthk.nl/vacature

HOKJESDENKEN

Vul de puzzel in en ontdek welk(e) woord(en) er in de gekleurde vakjes staat(n). Stuur dit als oplossing naar resource@wur.nl vóór 29 augustus en win een boek.

Horizontaal

- Moeten in het landschap passen, vindt Dirk Oudes (zie Resource-online)
- Verzamelen in de Saigon-rivier dier-
kwaat van het zichtbare plastic afval
- Brits platenlabel
- In de woestijn daar kweekte Kira Schipper algen
- Tuin der* __, boek van Ron ten Caat
- The Great Wide Open*, festival
- Amerikaanse spionagedienst
- Britse omroep
- Organiseert de Spelen
- Willem __, voetbalclub
- Positief geluid uit Spanje
- Zo kan __ wel weer!
- Voor jong en oud
- Onaangename zwelling
- Die boerenjongen ontwerpt een verse-
kruidenautomaat voor restaurants en
supermarkten
- Joost __, sleutelfiguur
- Van het genoom daarvan is nu de
DNA-volgorde in kaart gebracht
- Landbouwproduct
- Kantoorlicht
- Daar sluiten zestig studenten het
studiejaar af met tien dagen veldwerk

Verticaal

- Opzouten
- Vriend van Chef'Special
- Behoorlijk wat
- __ appelstroop
- Het meisje van __, veenlijk in Drenthe
- In welk geval
- Dierengeluid
- Profiel in het vo
- Mai __, cocktail
- Vriend van Bert
- Musicalkrullenbol
- Uitstekende strookjes
- Amerikaanse sportcompetitie
- Landbouwproduct
- Insectenoog
- Staat in de bladen
- Schijfje
- Clandestien
- Partner van Simon
- Ondiepte in zee
- Guardia __
- Haalbaar
- Gaan overtuigde mensen voor
- Brengt Selah en Townsend bij elkaar
- Alfabet
- Britse onderscheiding
- Daar studeert men op afstand
- Titel
- Profiel in het vo

Oplossing van de puzzel uit Resource #19

©steenhuispuzzels.nl

De puzzel in nummer #19 was extra moeilijk omdat de nummering van de vakjes niet bleek te kloppen, waarvoor onze excuses. Hulde aan iedereen die toch het goede antwoord wist op te sporen, namelijk 'fairtradelabels'. De winnaar is Pim van Hengel. Gefeliciteerd! We nemen contact met je op.

De winnaar mag kiezen uit de boeken: *10 Miljard Monden*, samengesteld door WUR-collega's Ingrid de Zwarte en Jeroen Candel of *Snapshots. An anthology of true stories* (35 verhalen uit Wageningen) samengesteld door Emma Holmes en Sarah Haimes.

Colofon

Resource is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. Resource brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op resource-online.nl verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Contact Vragen en opmerkingen voor de redactie: resource@wur.nl | www.resource-online.nl

Redactie Willem Andrée (hoofdredacteur), Helene Seevinck (eindredacteur), Roelof Kleis (redacteur), Tessa Louwerens (redacteur), Albert Sikkema (redacteur), Luuk Zegers (redacteur), Nicole van 't Wout Hofland (freelance redacteur), Coretta Jongeling (online coördinator), Thea Kuijpers (secretariaat).

Vertalingen Clare McGregor, Meira van der Spa, Clare Wilkinson

Vormgeving Alfred Heikamp, Larissa Mulder

Basisontwerp Marinka Reuten

Druk Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

ISSN 1389-7756

Uitgever Corporate Communications & Marketing, Wageningen University & Research

'Ik ervaar redelijk wat werkdruk. Vakanties helpen me ontspannen, maar het moment dat ik terugkom op kantoor word ik overspoeld door de hoeveelheid werk die op me ligt te wachten. Daardoor voel ik me direct weer net zo gestrest als voor de vakantie. Wie heeft tips over hoe ik beter kan opstarten?'

Ruud Wilbers, universitair docent Nematologie

Afwisselen

'Helaas is stress na de vakantie door zich opstapelend werk normaal bij onderzoekers. Ik maak voordat ik wegga een planning van de grotere en kleinere taken die ik moet doen als ik terug ben. Dat helpt mij om meer ontspannen te zijn tijdens de vakantie. Zodra ik terug ben, houd ik me aan de routine en aan mijn lijst met taken. Ik wissel grote en kleine taken af en door die werkwijze voel ik me tevreden over de vooruitgang die ik boek. Wie weet werkt deze manier ook voor jou.'

Catarina Vila Pouca, postdoc Behavioural Ecology Group

Langere out-of-office

'Gebruik de laatste werkdag voor de vakantie uitsluitend om goed af te ronden en een overzicht te maken van taken die je na de vakantie moet oppakken. Zet die dag ook alvast je out-of-office aan in outlook, zodat mensen geen reactie meer van je verwachten. Laat het bericht doorlopen tot en met de eerste dag na de vakantie. Dat geeft je extra opstartruimte. En: ga niet direct vanuit de relax-modus over op full power. Houd de eerste dag na de vakantie vrij om overzicht te creëren en te prioriteren. En plan de eerste week voldoende tijd om bij te praten met collega's.'

Team Bedrijfsmaatschappelijk werk WUR

Stand-upmeeting

'Mij helpt het om direct na de vakantie een schema te maken met zaken die moeten gebeuren. Daarbij maak ik onderscheid tussen urgente taken met een deadline, zoals nakijkwerk, en taken die belangrijk zijn voor mij als onderzoeker, zoals een publicatie schrijven. Zo voorkom je dat je je alleen op taken met een deadline stort. Ook organiseer ik na de vakantie "stand-upmeetings" met collega's. Dat zijn gesprekken van vijftien minuten die je staand voert. Je deelt wat je die dag gaat doen, wat leuk is en wat een uitdaging vormt. Zeker nu we veel online werken is dat een fijne manier om na de vakantie te starten.'

Tamara Metze, universitair hoofddocent Bestuurskunde

Stress-surfen

'Het leven is geen sprintje. Het is eerder een golf: dingen die aandacht vragen komen en gaan. Effectief van focus veranderen na een vakantie kost energie en tijd, geef het ruimte. Plan belangrijke activiteiten buiten de tijd rondom je vakantie. Zo creëer je een golf van focus in de werkweken. Surf your stress!'

Thomas Heger, masterstudent Plant Sciences

Lege agenda

'Stort je de eerste twee dagen na de vakantie niet direct op je werk, maar houd je agenda vrij. Gebruik die tijd om je e-mail bij te werken zodat je inbox weer helemaal leeg is. Maak ook een planning voor de eerste dagen of zelfs weken. En onthoud: een beetje werkdruk is niet erg; werkstress wel. Als je toch te maken hebt met dat laatste, bespreek dat dan met je leidinggevende en bekijk samen hoe jullie dit kunnen oplossen.'

Bram de Vos, algemeen directeur ESG

NEXT WURRY

'Na de zomer begin ik aan een studie in Wageningen. Ik krijg van alle kanten informatie over studenten- en studieverenigingen en dat klinkt erg leuk, maar ik weet niet of lid worden een goed idee is. Ik wil graag mensen leren kennen, maar ik wil ook tijd over houden voor mijn studie? Wie heeft tips?'

Jelmer (18), aankomend eerstejaars Voeding en Gezondheid

Heb jij advies of tips voor deze Wurrier? Of heb je zelf goede raad nodig? Mail je tips of vraag (maximaal 100 woorden) vóór 29 augustus naar resource@wur.nl tav noWURries.